

สรุปและวิเคราะห์

ในการศึกษาเปรียบเทียบนโยบายต่างประเทศระหว่างรัฐบาล 2 ยุคนั้น ไม่สามารถพิจารณาได้จากนโยบายที่รัฐบาลกำหนดเอาไว้เท่านั้น ทั้งนี้เพราะนโยบายเป็นเพียงถ้อยคำที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งการเปรียบเทียบให้เห็นอย่างชัดเจนจะกระทำได้ยาก เพราะในทางปฏิบัติ รัฐบาลอาจจะไม่สามารถดำเนินนโยบายตามที่กำหนดเอาไว้ได้ ดังนั้นการเปรียบเทียบนโยบายต่างประเทศจึงสามารถกระทำได้ด้วย การศึกษาพฤติกรรมในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล โดยพฤติกรรมเหล่านั้นจะสามารถสะท้อนนโยบายต่างประเทศของประเทศนั้นๆ ในแต่ละยุคได้

สำหรับวิทยานิพนธ์เรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายของไทยต่อสหภาพเมียนมาร์ในยุคพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (พ.ศ.2523-2531) กับยุคหลังพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (พ.ศ. 2531-2538) นี้ จะ เป็นไปตามหลักการข้างต้น โดยผู้ทำการวิจัยได้พยายามหาคำตอบเพื่ออธิบายว่า เพราะเหตุใดในยุคพลเอกเปรม การดำเนินนโยบายจึงออกมาในลักษณะของการเน้นผลประโยชน์แห่งชาติทางด้านความมั่นคง ในขณะที่ยุคหลังพลเอกเปรมได้ดำเนินนโยบายต่อพม่าโดยเน้นผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า เหตุปัจจัยที่ทำให้การดำเนินนโยบายของรัฐบาล 2 ยุคมีความแตกต่างกันนั้น เนื่องมาจากสถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศของรัฐบาลทั้ง 2 ยุค ได้มีความแตกต่างกันอย่างมาก และสถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศที่แตกต่างกันนั้น ได้มีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายต่อพม่าของรัฐบาลทั้งสองยุค ซึ่งสามารถวิเคราะห์เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานตามที่ได้ตั้งเอาไว้โดยพิจารณาได้ดังนี้

ประการแรก สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ ในระหว่างยุคพลเอกเปรม และยุคหลังพลเอกเปรมนั้น สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศได้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือในยุคพลเอกเปรม

บรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศยังอยู่ในภาวะที่เรียกว่ายุคสงครามเย็น ซึ่งเป็นยุคของความตึงเครียดอันเนื่องมาจากการต่อสู้ทางลัทธิอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ตลอดจนการเผชิญหน้าทางทหารระหว่างประเทศในค่ายเสรีนิยม กับค่ายสังคมนิยม ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้นอกจากจะเป็นประเด็นหลักในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างๆ ทางด้านการเมืองแล้ว ยังได้กำหนดความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจด้วย นั่นคือ ประเทศต่างๆ ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน จะมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกันอย่างดี และจะห่างเหินหรือไม่มีความสัมพันธ์กันเลยกับประเทศต่างอุดมการณ์ ดังนั้นพม่าที่ใช้รูปแบบการบริหารประเทศและระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ซึ่งมีความแตกต่างจากไทยที่ได้ใช้รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจเสรีนิยม จึงทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศค่อนข้างจะห่างเหินและการแสวงหาความร่วมมือระหว่างกัน จึงมีไม่มากนัก และถึงแม้ว่าในส่วนของปัจจัยทางภูมิศาสตร์ พม่าจะเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิด เนื่องจากมีพรมแดนติดกัน ซึ่งน่าจะเอื้อต่อไทยในการแสวงหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ แต่เนื่องจากเหตุผลทางการเมืองตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ได้ทำให้ทั้งสองประเทศไม่มีการติดต่อค้าขายลงทุนกันมากนัก ส่วนที่มีอยู่บ้างก็คือ การค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภคของประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดน

ในขณะที่เมื่อก้าวเข้าสู่ยุคหลังพลเอกเปรม จุดของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่สมัยนายกรัฐมนตรีพลเอกชาติชายนั้น สภาแวดล้อมระหว่างประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก กล่าวคือเป็นการสิ้นสุดยุคสงครามเย็น นั่นหมายความว่า ลัทธิอุดมการณ์ทางการเมืองที่เคยมีความสำคัญอย่างมากต่อกรอบของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ลดความสำคัญลง ประเทศต่างๆ ได้หันมาติดต่อและแสวงหาความร่วมมือในด้านต่างๆ ระหว่างกันมากขึ้น ขณะเดียวกันในด้านเศรษฐกิจการค้าได้กลายมาเป็นประเด็นหลักในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างๆ โดยแต่ละประเทศ จะดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าเรื่องใดๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็เนื่องมาจากว่า มหาอำนาจของโลก 3 ประเทศคือ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และจีน ได้ปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศใหม่ เพื่อฟื้นฟูสถานะของประเทศที่ถูกทำลายจากประเทศอุตสาหกรรมในยุโรปตะวันตก ญี่ปุ่น ตลอดจนประเทศนิคส์ ดังนั้นประเทศต่างๆ จึงได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และต้องปรับนโยบายต่างประเทศของตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย

จากการเปลี่ยนแปลงทำให้ประเทศต่างๆ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับความแตกต่างของลัทธิอุดมการณ์ทางการเมืองอีกต่อไป แต่ได้หันมาติดต่อแสวงหาความร่วมมือกันมากขึ้น โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ ปรากฏว่าปริมาณการค้าระหว่างประเทศ ได้มีการขยายตัวอย่างมากและรวดเร็ว ทำให้โลกมีการค้าขายกันมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันการแข่งขันทางการค้าขายก็เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งประเทศเล็ก เช่น ไทย จะเสียเปรียบประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ เพื่อให้แข่งขันได้กับประเทศต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งพม่าก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่สำคัญที่จะทำให้ไทยลดแรงกดดันลงไปได้มากจากกระแสเศรษฐกิจโลกที่อยู่ในภาวะที่มีการแข่งขันกันอย่างมาก ทั้งนี้เพราะพม่าเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และยังคงต้องการเทคโนโลยีในการพัฒนาประเทศอีกมาก ดังนั้นพม่าจึงเป็นทั้งแหล่งทรัพยากรและตลาดการค้าที่สำคัญของไทย

ประการที่สอง สภาพแวดล้อมภายในภูมิภาค ในส่วนนี้สภาพแวดล้อมภายในภูมิภาคของทั้ง 2 ยุค ได้มีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยพิจารณาได้จาก 3 ปัจจัยดังนี้

1. ปัญหารักษาความมั่นคงของไทยบริเวณพรมแดนไทย-กัมพูชา ปัญหานี้ถือได้ว่าเป็นประเด็นหลักของนโยบายต่างประเทศ ตลอดยุคพลเอกเปรม ฤทธิเดช และปัญหาดังกล่าวทำให้หน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหามากกว่าเรื่องใดๆ เพราะผู้นำของไทยเห็นว่า เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศอย่างร้ายแรง ดังนั้นการดำเนินนโยบายต่อพม่า จึงถูกจำกัดอยู่เพียงแค่นโยบายให้พื้นที่ทางด้านนี้มีปัญหาน้อยที่สุด เพื่อที่จะไม่ให้มีเหตุการณ์ใดๆ แทรกซ้อนขึ้นมาอีก เพื่อที่รัฐบาลจะได้ทุ่มเททรัพยากรของชาติ ในการแก้ไขปัญหาชายแดนด้านทิศตะวันออกให้มากที่สุด

อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าสู่ยุคหลังพลเอกเปรม ปรากฏว่าปัญหากัมพูชาได้คลี่คลายไปอย่างมาก โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากการถอนทหารของเวียดนามออกจากกัมพูชาในเดือนกันยายน 2532 ซึ่งทำให้ความตึงเครียด ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่เคยส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศและความปลอดภัยของประชาชนตามแนวชายแดนลดลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเข้าสู่สมัยนายกรัฐมนตรีอานันท์ ความกังวลเกี่ยวกับปัญหากัมพูชาแทบจะหมดสิ้นไป เมื่อมีการ

ลงนามในข้อตกลงสันติภาพที่กรุงปารีสโดยเซมรทั้ง 4 ฝ่าย : ซึ่งทำให้สันติภาพในกัมพูชามีเส้นทางแจ่มใสมากยิ่งขึ้น จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้นำของไทยได้ให้ความสำคัญกับปัญหาภัยคุกคามตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาน้อยลงและได้หันมาให้ความสนใจที่จะปรับปรุงและแสวงหาความร่วมมือในทุกๆ ด้านกับประเทศเพื่อนบ้านต่างอุดมการณ์มากขึ้น โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ ผู้นำไทยได้เน้นความสำคัญของกลุ่มประเทศอินโดจีนและพม่า ในฐานะที่เป็นแหล่งทรัพยากรและตลาดการค้าของไทย. ดังนั้นการคลี่คลายของปัญหากัมพูชาจึงทำให้ปัญหาทางด้านความมั่นคงที่มีความสำคัญอย่างมากตลอด 8 ปีเศษในยุคนพลเอกเปรมได้ลดความสำคัญลงไป และผลประโยชน์แห่งชาติทางด้านเศรษฐกิจได้มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น

2. ปัญหาการสู้รบระหว่างทหารรัฐบาลพม่ากับกองกำลังชนกลุ่มน้อย ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายต่อพม่า เพราะการต่อสู้ระหว่างทหารรัฐบาลกับกองกำลังชนกลุ่มน้อย นอกจากจะส่งผลกระทบต่อไทยในหลายๆ ด้าน คือ การละเมิดอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน ปัญหาความเสียหายที่ได้รับจากการสู้รบ ปัญหายาเสพติด และปัญหาผู้ลี้ภัยจีนและพม่าและผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ยังได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีของทั้งสองประเทศด้วย ทั้งนี้เพราะรัฐบาลพม่ามักจะระแวงว่าไทยได้ให้ความช่วยเหลือชนกลุ่มน้อยในการต่อต้านรัฐบาล ซึ่งไทยได้ชี้แจงตลอดมาว่าไม่ได้ให้การสนับสนุนแก่กลุ่มบุคคลใดทั้งสิ้น แต่เนื่องจากปัญหานี้เป็นปัญหาละเอียดอ่อนและซับซ้อน จึงทำให้แก้ไขได้ยากและมีผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายของไทยต่อพม่าตลอดมา

เมื่อก้าวเข้าสู่ยุคหลังพลเอกเปรม ถึงแม้ว่าปัญหาความมั่นคงยังต่อเนื่องมาจากยุคพลเอกเปรม แต่พบว่าได้มีความแตกต่างจากยุคพลเอกเปรม คือในยุคนี้รัฐบาลพม่า นอกจากจะต่อสู้กับชนกลุ่มน้อยแล้วยังได้รับการต่อต้านจากบรรดานักศึกษาและกลุ่มผู้ต่อต้านอื่นๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้รัฐบาลไทยก็ถือว่าเป็นปัญหาการเมืองภายในของพม่าเช่นเดิม ซึ่งไทยจะไม่เข้าไปแทรกแซง และเพื่อเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีต่อกัน รัฐบาลไทยได้พยายามจัดปัญหาต่างๆ ที่เป็นอุปสรรค โดยได้กำหนดนโยบายต่อบุคคลทั้งสองกลุ่มอย่างชัดเจน ขณะเดียวกันก็ได้พยายามเจรจาทำข้อตกลงกับรัฐบาลพม่า เพื่อขจัดปัญหาต่างๆ ตามแนวชายแดน จนในที่สุดเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2533 ทั้งสองประเทศได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการ

การชายแดนส่วนภูมิภาคไทย-พม่าขึ้น โดยมีสาระสำคัญคือให้คณะกรรมการชายแดนร่วมกันแก้ไข ปัญหาชายแดนหรือปัญหาเฉพาะหน้าอื่นๆ

การลงนามครั้งนี้ ถือได้ว่าเป็นความร่วมมือที่สำคัญที่จะทำให้ชายแดนของทั้งสองประเทศ สงบสุข อันจะส่งผลดีต่อประชาชนของทั้งสองประเทศในทุกๆ ด้าน แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัญหา การสู้รบเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขเพราะมีผลประโยชน์เกี่ยวข้ออยู่มาก ดังนั้นปัญหานี้จึงยังคงมี อยู่ตลอดมา แต่เนื่องจากในยุคหลังพลเอกเปรม รัฐบาลทุกสมัยได้มีความพยายามในการที่จะขจัด ปัญหาต่างๆ เพื่อความสะดวกในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ ตลอดจนความสัมพันธ์ที่ดีในระดับรัฐบาล จึงทำให้การดำเนินนโยบายโดยเน้นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจประสบความสำเร็จได้ ถึงแม้ว่า จะต้องประสบกับปัญหาทางด้านความมั่นคงอยู่เนืองๆ ก็ตามที่

3. การใช้นโยบายปิดประเทศและใช้ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมของพม่า พม่าได้ใช้ นโยบายปิดประเทศกับทุกประเทศไม่เฉพาะกับไทย ซึ่งการใช้นโยบายนี้ทำให้ความร่วมมือด้าน ต่างๆ แทบจะไม่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันพม่าได้ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ซึ่งมีความแตกต่าง จากไทยที่ใช้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม นั่นคือในขณะที่ไทยเปิดโอกาสให้เอกชนดำเนินธุรกิจได้อย่าง เสรี แต่การดำเนินธุรกิจของพม่ากลับถูกควบคุมโดยรัฐอย่างเคร่งครัด ดังนั้นการแสวงหาความ ร่วมมือในการทำการค้าการลงทุนจึงเป็นยากไปได้เมื่อกระทบกับการที่พม่าไม่ต้องการติดต่อหรือพึ่งพา ทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆ จึงทำให้การดำเนินนโยบายของไทยต่อพม่า โดยเน้นทางด้านเศรษฐกิจ ไม่ประสบผลสำเร็จ

แต่เมื่อเข้าสู่ยุคหลังพลเอกเปรม ซึ่งตรงกับสมัยของพลเอกชอหม่องนั้น พม่าได้ปรับ เปลี่ยนนโยบายในการบริหารประเทศใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากการที่พม่าได้ใช้นโยบายปิดประเทศและใช้ ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมทำให้เศรษฐกิจพม่าตกอยู่ในภาวะทรุดโทรมอย่างมาก จนเป็นสาเหตุ สำคัญของเหตุการณ์นองเลือดในเดือนสิงหาคม 2531 ดังนั้นเมื่อพลเอกชอหม่อง เข้าบริหารประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฟื้นฟูสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ประกาศ เปิดประเทศและใช้ระบบเศรษฐกิจที่เสรีขึ้น โดยมีสาระสำคัญคือ เปิดโอกาสให้เอกชนดำเนินการ ทางธุรกิจได้ และเชิญชวนให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในพม่า สำหรับนักลงทุนไทยนั้น ได้รับ

การต้อนรับจากพม่าเป็นอย่างดีโดยได้รับอนุมัติสัมปทานในการทำธุรกิจหลายประเภท เช่น ป่าไม้ ประมง เหมืองแร่และอัญมณี ตลอดจนธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งการที่พม่าเปิดประเทศ และเชิญชวนนักลงทุนจากไทยให้เข้าไปทำธุรกิจในพม่า นั้น กล่าวได้ว่า นโยบายมีความสอดคล้องเป็นอย่างดีกับของรัฐบาลไทย ทั้งนี้เพราะรัฐบาลพม่าต้องการแสวงหาเงินตราเพื่อการพัฒนาประเทศ ในขณะที่ไทยต้องการทรัพยากรจากพม่าและต้องการให้พม่าเป็นตลาดการค้าของไทย

ประการสุดท้าย สภาพแวดล้อมภายในประเทศ สำหรับสภาพแวดล้อมภายในประเทศ ระหว่าง 2 ยุคนี้มีความแตกต่างกันในหลายปัจจัย โดยพิจารณาได้ดังนี้

1. บทบาทผู้นำ ในยุคพลเอกเปรมนั้น บทบาทของผู้นำที่มีส่วนในการกำหนดและดำเนินนโยบายไม่ว่าจะเป็น ของกระทรวงการต่างประเทศ ทหาร หรือหน่วยงานอื่นๆ เช่น สภาความมั่นคงแห่งชาติ มีแนวคิดหรือทัศนคติทางด้านผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งเน้นเรื่องความมั่นคงมากกว่าเรื่องเศรษฐกิจ ทั้งนี้เป็นเพราะในยุคนี้ ปัญหาความมั่นคงยังคงมีอยู่อย่างรุนแรง ดังนั้นการที่ผู้นำจะแสดงบทบาทโดยการแสวงหาความร่วมมือในด้านต่างๆ นอกเหนือจากทางด้านความมั่นคงกับพม่า โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจจึงเป็นไปได้ยาก ฉะนั้นจึงไม่ปรากฏว่าทั้งสองประเทศได้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรมแต่ประการใด

ในขณะที่ยุคหลังพลเอกเปรมนั้น บรรดาผู้นำในระดับต่างๆ ได้เดินทางเยือนพม่า เพื่อแสวงหาความร่วมมือทั้งทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจนั้น ปรากฏว่า บรรดาผู้นำทั้งจากกระทรวงการต่างประเทศ ทหาร หรือหน่วยงานอื่นๆ ในทุกสมัย ได้เดินทางไปเจรจาเพื่อหาช่องทางในการทำการค้าการลงทุนกับรัฐบาลพม่า ซึ่งทำให้ปริมาณความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า ระหว่างสองประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยทั้งหมดนั้นเริ่มตั้งมาจากการเดินทางเยือนพม่าของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ในเดือนธันวาคม 2531 และที่กล่าวได้ว่ามีความสำคัญอย่างมากก็คือการเดินทางเยือนพม่าของ ร้อยตรีประพาส ลิมปะพันธ์ ในระหว่างวันที่ 11-13 เมษายน 2532 ซึ่งการเดินทางครั้งนั้นได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้มีอำนาจเต็มในการทำสัญญากับรัฐบาลพม่าในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งร้อยตรีประพาส ได้ทำข้อตกลงการค้าระดับทวิภาคี 2 ฉบับ คือ ความตกลงด้านการค้าและเศรษฐกิจ และความตกลงเกี่ยวกับการส่งเสริม

และคุ้มครองการลงทุน ข้อตกลงนี้ถือได้ว่า เป็นความร่วมมือของทั้งสองประเทศ ในการจัดปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจร่วมกัน หลังจากนั้นก็ได้มีผู้นำไทยในระดับต่างๆ เดินทางเยือนพม่า และกล่าวได้ว่าผู้นำในรัฐบาลทุกสมัยในยุคหลังพลเอกเปรมนี้ ต่างก็มีแนวนโยบายต่อเนื่องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย คือได้สานต่อนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นตลาดการค้า และในสมัยนายกรัฐมนตรีอานันท์ ก็ได้มีนโยบายอย่างชัดเจนต่อพม่า โดยกำหนดเป็นนโยบายเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งรัฐบาลในสมัยถัดมา คือสมัยนายกรัฐมนตรีชวน ก็ได้สานต่อนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นตลาดการค้าและนโยบายเชิงสร้างสรรค์ของรัฐบาลที่ผ่านมา เช่นเดิม ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่ารัฐบาลทุกสมัยในยุคหลังพลเอกเปรม เห็นว่าพม่านั้น มีความสำคัญต่อไทยทั้งในแง่ที่เป็นแหล่งทรัพยากรและตลาดการค้า ดังนั้นการมีความสัมพันธ์อันดีและการใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบเชิงรุกต่อพม่า จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจไทย

2. ปัญหาการเมืองภายในอันเนื่องมาจากปัญหาภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ ปัญหาคอมมิวนิสต์เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างมากในยุคพลเอกเปรม ที่รัฐบาลจะต้องทำการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะได้ส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่นๆ ด้วย ขณะเดียวกัน เนื่องจากภาคเหนือของไทยบริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งติดกับพม่านั้น อยู่ใกล้กับเขตอิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์พม่า ซึ่งผู้นำของไทยหวังเกรงว่าพรรคคอมมิวนิสต์พม่าจะขยายอิทธิพลครอบงำบริเวณดังกล่าวของไทย ดังนั้นนโยบายเกี่ยวกับชายแดนทางด้านทิศตะวันตกจะต้องเน้นเรื่องการขยายตัวของพรรคคอมมิวนิสต์พม่าด้วย จึงทำให้การแสวงหาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ ยังไม่สามารถกระทำได้อย่างจริงจังและต่อเนื่องนัก เพราะยังหวังเกรงอิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์พม่าอยู่นั่นเอง

ส่วนในยุคหลังพลเอกเปรม เนื่องจากในยุคพลเอกเปรมได้ประสบความสำเร็จในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ จึงทำให้รัฐบาลในยุคหลังๆ หมดความกังวลกับปัญหาดังกล่าว ขณะเดียวกัน พรรคคอมมิวนิสต์พม่าก็ถูกปราบปรามโดยรัฐบาลพม่าจนอิทธิพลได้ลดลงอย่างมาก และรัฐบาลไทยก็ลดความหวาดระแวงและหันมาติดต่อกับพม่าได้มากขึ้น

3. ปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งในยุคพลเอกเปรม แต่จะมีลักษณะแตกต่างจากปัญหาในยุคหลัง นั่นคือ ในยุคพลเอกเปรม เศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบ จาก

การเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันอย่างรุนแรงและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำลงอย่างมาก ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาคือ ปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาหนี้ต่างประเทศ และปัญหาเงินทุนสำรอง เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้รัฐบาลต้องใช้เวลาเกินกว่า 6 ปี จึงสามารถฟื้นฟูเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศได้

ในขณะที่ปัญหาทางเศรษฐกิจภายในของไทยในยุคหลังพลเอกเปรมนั้น มีความแตกต่างจากยุคก่อนหน้านี้ คือ เมื่อเข้าสู่สมัยพลเอกชาติชาย ภาวะเศรษฐกิจไทยได้มีเสถียรภาพและมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้ไทยต้องประสบกับปัญหาการใช้ทรัพยากรภายในประเทศอย่างสิ้นเปลืองและเริ่มที่จะขาดแคลน ขณะเดียวกันไทยจะต้องทำการค้าขายแข่งขันกับผู้ผลิตจากทั่วโลกภายใต้กระแสเศรษฐกิจโลกที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ทำให้ไทยจำเป็นต้องแสวงหาแหล่งทรัพยากรและตลาดการค้าใหม่ นอกเหนือจากที่เคยพึ่งพาสหรัฐอเมริกา ยุโรปตะวันตกและญี่ปุ่น ซึ่งประเทศที่ไทยได้ให้ความสนใจ คือ นม่า ทั้งนี้ นม่าจะเป็นแหล่งบ่อนทรัพยากรที่สำคัญที่ไทยต้องการ คือ ป่าไม้ ประมง และก๊าซธรรมชาติ รวมถึงทรัพยากรอื่นๆ อีกหลายประเภท ขณะเดียวกัน นม่าจะเป็นตลาดสินค้าที่สำคัญ เพราะนม่าปิดประเทศมาเป็นเวลานานจึงต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคอีกเป็นจำนวนมาก ตลอดจนยังต้องการการพัฒนาทางด้านอื่นๆ อีกด้วย

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ปัญหาเศรษฐกิจในยุคพลเอกเปรมนั้น เป็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลก ที่จะต้องทำการแก้ไขโดยใช้มาตรการทางนโยบายการเงิน-การคลัง มิใช่ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดจากความต้องการทรัพยากรธรรมชาติ หรือตลาดการค้า ทั้งนี้ เพราะในยุคพลเอกเปรม ทรัพยากรต่างๆ ภายในประเทศ ยังคงมีเพียงพอที่จะบ่อนอุตสาหกรรมภายในได้โดยไม่ต้องแสวงหาจากแหล่งต่างประเทศมากนัก ในขณะที่ ในยุคหลังทรัพยากรในประเทศได้ขาดแคลนอย่างมาก จึงต้องแสวงหาแหล่งใหม่ ซึ่งนม่าเป็นประเทศหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของไทยได้เป็นอย่างดี

4. บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ ในยุคหลังพลเอกเปรม บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งจะอยู่ในรูปของการเป็นนักการเมืองและนักธุรกิจในการรณรงค์เมือง โดยที่บุคคลทั้งสองกลุ่มนี้ได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่อนม่า ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากสมัยนายกรัฐมนตรีพลเอกชาติชาย ที่ได้ประกาศนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นตลาดการค้าโดย

ได้รับการผลักดันจากกลุ่มผลประโยชน์ในพรรคร่วมรัฐบาล และปรากฏว่าภายหลังจากการประกาศนโยบายนี้ออกมา ได้มีนักธุรกิจและพ่อค้าชาวไทยเดินทางเข้าไปทำการค้าการลงทุนกับรัฐบาล พม่าเป็นจำนวนมาก บรรดานักธุรกิจเหล่านี้จะเข้าไปดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับ ป่าไม้ ประมง เหมืองแร่ อัญมณี รวมทั้งกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยที่บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ได้ดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงสมัยนายกรัฐมนตรีอานันท์ และชวน

สำหรับในยุคพลเอกเปรมนั้น บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ยังไม่ปรากฏชัดว่าได้มีบทบาทในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่อพม่า ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าในยุคนี้ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีบางส่วน มาจากการแต่งตั้ง จึงทำให้กลุ่มผลประโยชน์ไม่สามารถเข้ามาผลักดันหรือกำหนดนโยบายต่างๆ ได้มากนัก

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้นสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินนโยบายต่อพม่าในยุคพลเอกเปรม กับยุคหลังพลเอกเปรม ที่ได้มีความแตกต่างกันนั้น ก็เนื่องมาจากสถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศมีความแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างกันนี้ได้มีอิทธิพลทำให้การดำเนินนโยบายในยุคพลเอกเปรมออกมาในลักษณะของการ เน้นผลประโยชน์แห่งชาติทางด้านความมั่นคง ในขณะที่รัฐบาลในยุคหลังพลเอกเปรมได้ดำเนินนโยบายโดย เน้นผลประโยชน์แห่งชาติทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถพิสูจน์สมมุติฐานได้ว่า เป็นจริงตามที่ได้ตั้งเอาไว้